

עמק קטמנדו

מטיילים רבים מתעכבים בקטמנדו הסואנת רק כדי להצטייד ולהמשיך הלאה אל הרי ההימלאיה, האטרקציה התיירותית הגדולה של נפאל, אך בעיר ובעמק החובק אותה, שהוכר כאתר מודשת של אונסקו, יש ריכוז של מוקדים היוצרים מרקם היסטורי ותרבותי מרתק. צריך רק לעצור את העיר ולהתבונן

מיני ורנאסי
פשוטיןאט

פשוטיןאט (Pashupatinath) שעל שפת הנהר בגמטי (Bagmati) מכונה לעתים "מיני ורנאסי" (Varanasi). הכניסה לתוככי המקדש המרכזי באתר אסורה למי שאינו הינדי, אך די להתבונן בתכונה שמסביבו כדי להבין את חשיבותו של המקום למבקרים, שמספרם מגיע למיליון בשנה. אין כל עדות כתובה לתאריך שבו נוסד האתר, אך ככל הנראה הוא התפתח במרוצי צת יותר מאלף שנים. כיום מתבצעות בו עבודות נרחבות שיקנו לו כניסה מהודרת. השער המערבי של המתחם נפתח לפנות בוקר, וכבר אז אפשר להבחין במדורות שבהן שורפים גופות. בניגוד מוחלט לרגעים אלה - בצדו השני של המקדש נחגגות חתונות מסורתיות.

מקדש הקופים סוויאמבונאת

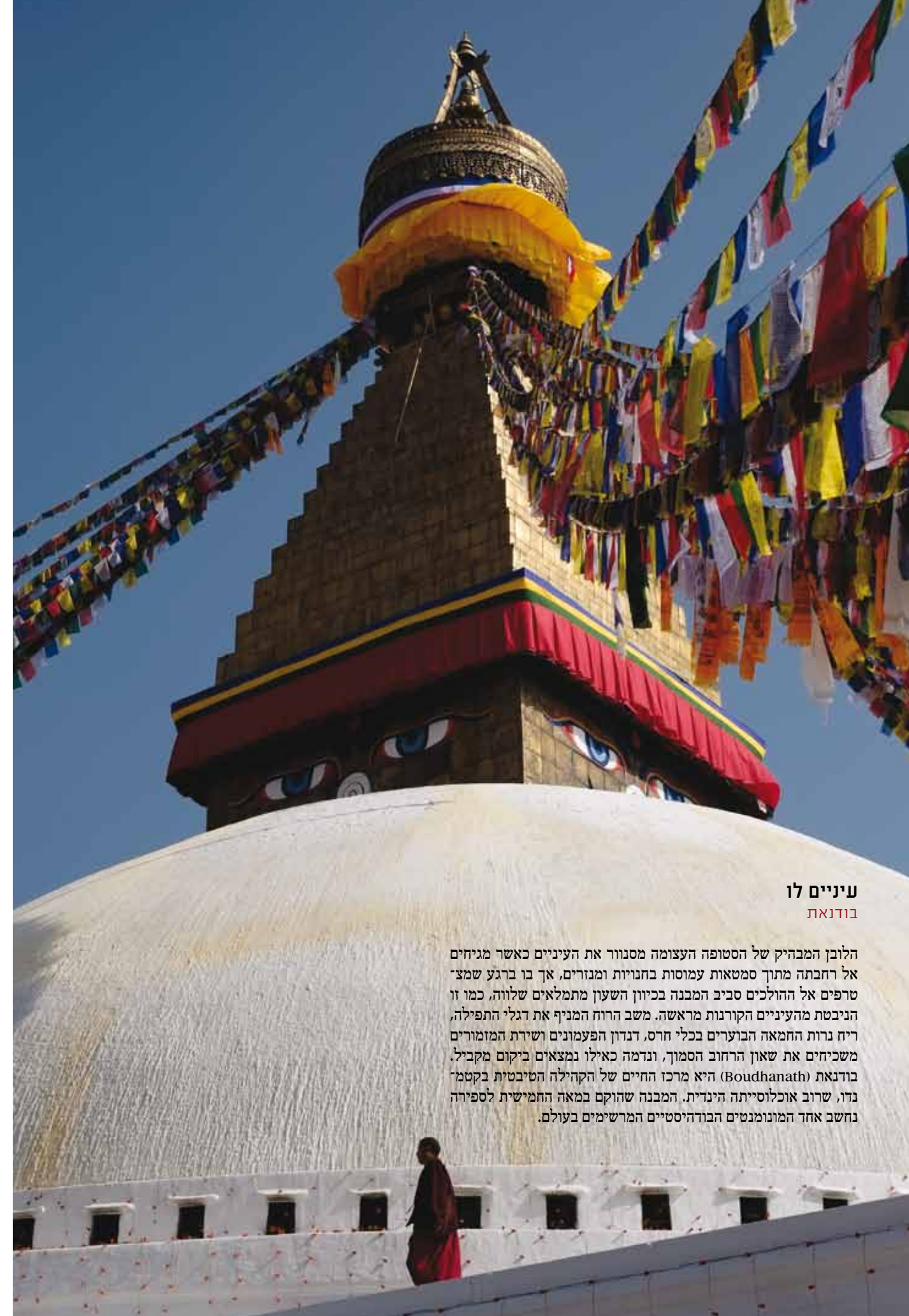
טיפוס ב־365 מדרגות אל סוויאמבונאת (Swayambhunat) שבפאתיה המ־ערביים של קטמנדו מוביל אל סטופה שסביבה פזורים מאות פסלים. עיניו המצועפות של הבודהה מביטות לעבר ארבע הרוחות מעל למבנה העגול המייצג את גופו, אך יותר מכל התפרסם המקדש העתיק הזה בשל הקופים החצופים המאכלסים אותו.

מאת דפנה רז צילום: אדי גרלד

מרכז הממלכה כיכר דורבר

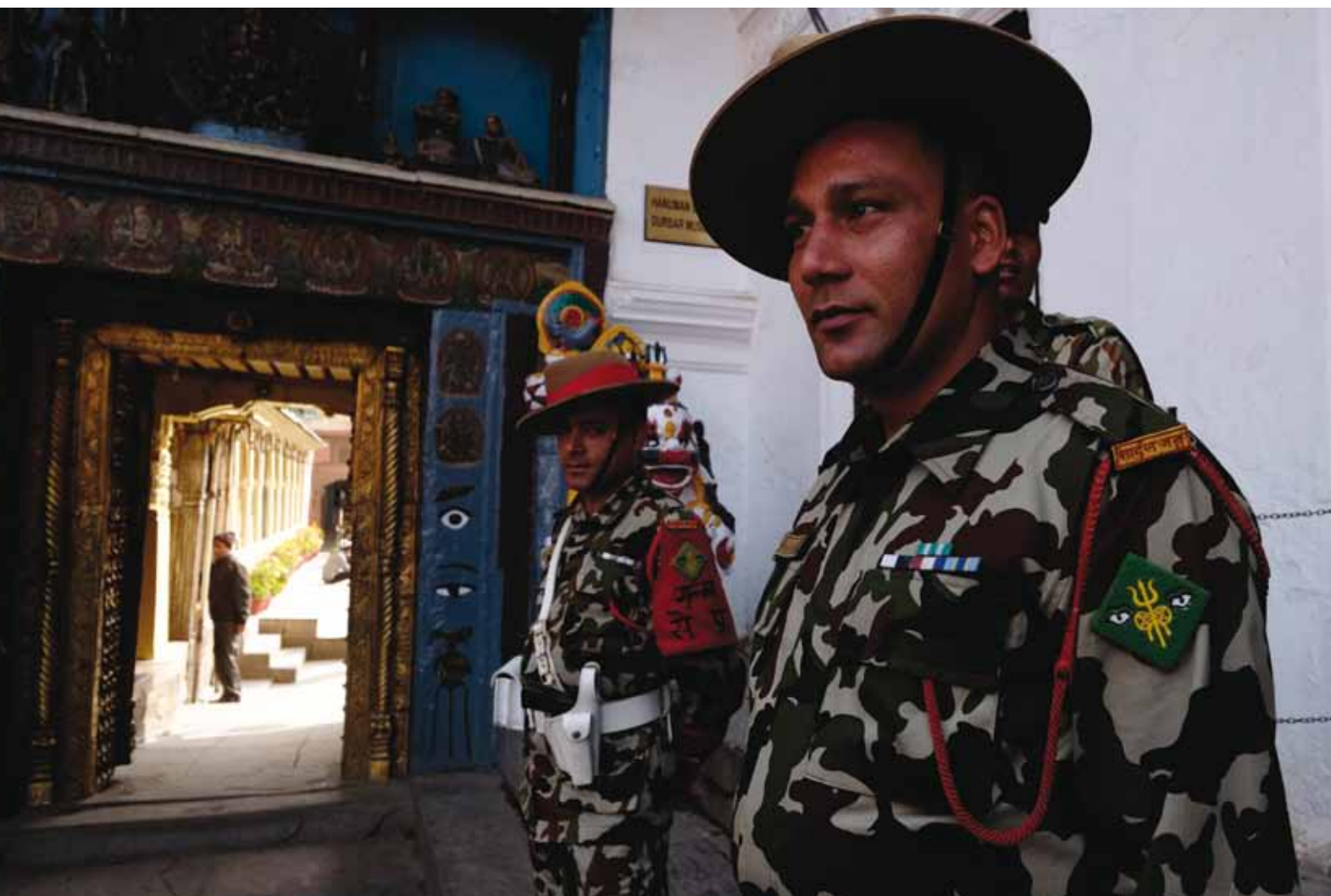
בירת נפאל הייתה עד המחצית השנייה של המאה ה־18 אחת משלוש ממלכות עצמאיות ששכנו בסמיכות בעמק קטמנדו: פטן (Patan), בקטפור (Bhaktapur) וקטמנדו עצמה. כיכר הארמון (Durbar Square) של ממלכת קטמנדו שוכנת היום בלב הבירה המודרנית. במתחם 60 מונומנטים, מקדשים וארמונות, שרובם מהמאה ה־17 וה־18. הארמון הראשי, הנומן דוקה דורבר (Hanuman Dhoka Durbar), הורחב ושופץ אחרי איחוד שלוש הממלכות ב־1769, והוא נחשב למופת האדריכלות הנפאלית הייחודית, המצטיינת בתגליפי עץ מהודרים. מול הארמון הציב המלך פסל של האל הקוף הנומן כדי שישמור עליו מכל רע, אך למרות זאת ידע הארמון מוזימות ותהפוכות רבות.

במקדשים הרבים הממלאים את הכיכר יש תנועה מתמדת של מאמינים הבאים להתפלל ולהניח מנחות. הידוע והעתיק שבהם הוא טלג'ו (Taleju) מהמאה ה־16, המתנשא לגובה של יותר מ־40 מטרים. בחצר קטנה ההומה יונים, מעט לפני שורת המקדשים, מצטופפים מבקרים המקוויים להציץ בפניה של קומארי - ילדה אשר נבחרה להיות אלה חיה עד הגיעה לפרקה. בקצה המתחם מתחיל רחוב פריק (Freak), שהיה מעוזו ההיפים, שמצאו בו גן עדן חופשי בשנות השישים והשבעים של המאה שעברה.

עיניים לו בודנאת

הלובן המבהיק של הסטופה העצומה מסנוור את העיניים כאשר מגיחים אל רחבתה מתוך סמטאות עמוסות בחנויות ומנזרים, אך בו ברגע שמצטרפים אל ההולכים סביב המבנה בכיוון השעון מתמלאים שלוה, כמו זו הניבטת מהעיניים הקורנות מראשה. משב הרוח המניף את דגלי התפילה, ריח נרות החמאה הבווערים בכלי חרס, דגדגון הפעמונים ושירת המזמורים משכיחים את שאון הרחוב הסמוך, ונדמה כאילו נמצאים ביקום מקביל. בודנאת (Boudhanath) היא מרכז החיים של הקהילה הטיבטית בקטמנדו, שרוב אוכלוסייתה הינדית. המבנה שהוקם במאה החמישית לספירה נחשב אחד המונומנטים הבודהיסטיים המרשימים בעולם.

שכונה אקסקלוסיבית

פטן

בנסיעה הרומה מקטמנדו שוכנת העיר התאומה שלה, פטן. ברגע שחור צים את הנהר שוככת ההמולה ומורגשת אווירה שלווה, מתוחכמת יותר. אף שקשה להבחין בכך כעת, פטן, המוכרת גם כליטפור (Lalitpur), עיר היופי, הייתה גם היא בעבר מרכזה של הממלכה העצמאית העתיקה שבע"מק. כיום היא ידועה בעיקר בתושביה האומנים, העוסקים במלאכות מסורתיים, ובמקדשים מפוארים. כיכר הארמון שבטבורה של פטן שמורה היטב, והיא השתנתה אך במעט מאז המאה ה-17, עת הוקמו בה רוב המבנים. שיקום נרחב ומוצלח רק הוסיף לזוהרה. בכיכר, האינטימית מזו של קטמנדו, וברחובות הסמוכים לה מרוכזים עשרות מבנים, פסלים וגם סטופות, שכל אחת מהן היא יצירת אמנות בפני עצמה. מוזיאון קטן אך משובח, השוכן בארמון הישן, מציג תצלומים ופריטים עתיקים, המתארים את ההיסטוריה של נפאל וכיצד היא נראתה לפני שפתחה את גבולותיה לזרים ב-1950. שיטוט בסמטאות הסובבות את הכיכר מגלה שפע של בתי מלאכה, חנויות קטנות ומקדשים, בהם "מקדש הזהב", שחזיתו הצנועה אינה מסגירה את עושרו. כאן, ובסטופות הבודהיסטיות הרבות בפטן, מתקיימים טקסים רבים, והפסטיבל החשוב ביותר של הנווארי (Newari), התושבים המקוריים של עמק קטמנדו, מתחיל בתהלוכה היוצאת מהעיר.

מגדל השן

קיריטיפור

גם נערך אחד הקרבות המכריעים, שבו ניסו בני העיר לעצור את הגורקה (Gorkha), שפלשו, כבשו את קטמנדו והקימו את הממלכה המאוחדת. קיריטיפור מתנהלת בקצב שלה ומשמרת מסורות של בני נווארי, בהן פסטיבלים רבים, שאחד מהם הוא התהלוכה לכבודה של האלה אינדריאני (Indrayani). כיאה לעיר הררית, המקדש החשוב ביותר שלה, אומה מהש"וואר (Uma Maheswar), משקיף על המישור שלרגליו, ומע"ברו אפשר להבחין בהרים המקיפים את העמק.

על גבעה תלולה, כשישה קילומטרים מדרום-מערב למרכז קטמנדו, מעבר למישור שבו זורם לאטו הנהר בלקו (Balku), ניצב קיר של מבנים צבעוניים הנראים כמו חומה בצורה. למרגלות הגבעה נמצאת האוניברסיטה הגדולה ביותר בני"פאל, אוניברסיטת טריבהובן. מאחורי המבנים המודרניים והפקולטות של האוניברסיטה שוכן לבה העתיק של קיריטיפור (Kiritipur), שהיה אחד ממקומות היישוב הראשונים בעמק קטמנדו עוד בטרם אוכלסו המישורים הנמוכים. כאן

מוזיאון חי

בקטפור

בקטפור מקרינה הוד עתיק. בתי הספר ללימוד אמנות הציור הקפדנית של ציורי טנקה (tanaka), מי"מין) הם רק אחת מהמסורות הממשיכות להתקיים בעיר, מרכזה של אחת משלוש הממלכות העתיקות של עמק קטמנדו. רשת של רחובות שקטים מובי"לה מכיכר אחת לאחרת, שבכולן ניצבים מקדשים ופסלים המקרינים עוצמה ואמונה. לעומת קטמנדו, שבה אוזר כיכר הארמון שונה באופן מובהק מהכרך הרעשני שסביבו, בקטפור כולה מקרינה הוד עתיק. רעידות אדמה הרסניות גרמו נזק מקיף למבניה הנ"פלאים, אך בזכות שיקום מופתי אפשר לחוש בה כמו לפני מאות שנים.

גם בתים חדשים הנבנים בעיר חייבים לשמור על ארכיטקטורה מסורתית. בשל אופיה ויפיה של העיר היא שימשה תפאורה לסרטים הודיים וסיננים רבים.

נוף הרים
נגרקוט

עמק קטמנדו נראה כקערה שדופנותיה מגיעות לגובה של כמעט 2,000 מטרים. העיירה נגרי-קוט (Nagarkot) נמצאת כ-30 קילומטרים ממזרח לקטמנדו. לאחר ביקור במקדש צ'נגו נריאן ממשיכים ברכב, או ברגל למי שרוצה למצות את תחושת הטבע, עד לבתי המלון והאכסניות של העיירה הערוכה לקלוט את המבקרים, רובם מקומיים, הבאים לשאוף את אוויר ההרים ולצפות בנוף. אך בניגוד לאוויר הצח המובטח, הנוף, כדברים רבים בחיים, תלוי במזל ועלול להסתתר תחת מרבד ערפל לבן. עם זאת, כדאי לשמור על אופטימיות, כי ברגע אחד קסום הערפל עשוי להתפור באחת, ופסגות ההימלאיה יתגלו במלוא הדרן. ●

הכתבה הוכנה בסיוע משרד התיירות של נפאל

אווירה כפרית
בונגמטי וקוקנה

אחרי נסיעה קצרצרה מקטמנדו, חמישה קילומטרים בלבד מעבר לכביש הטבעת הפקוק המקיף אותה, הנוף נפתח ומגלה מרחבים של שטחים חקלאיים המ-עובדים בקפידה - חיטה מוריקה וגבעולים צהובים שעד לאחרונה נשאו בתוכם גרגירי אורז. אלה הם שדותיהם של בני נווארי, הנחשבים בעלי הבית המ-קוריים של עמק קטמנדו. באופן רשמי האזור הזה יושב בסביבות 700 לספירה, אך זקני הכפרים בונגמטי (Bungmati) וקוקנה (Khokana) ודאי יאמרו לכם שהם כאן אלפי שנים. בני כפרים אלה וכפרי הנווארי האחרים נחשבים בעלי קרקעות חרוצים. ובונגמטי הוא אחד הכפרים המסורתיים ביותר באזור. בני הכפר כמעט אינם שמים לב למבקרים המעטים, המ-שוטטים ברחובותיו בין ערימות החציר לקולות הב-רוזים ופעיות העזים, שכולם משוטטים בחופשיות. כמעט כל סמטה העוברת בין בתי הלבנים הרב-קומ-תיים מובילה אל הכיכר הראשית של הכפר, שבמרכ-זו מקדש הנודע בעיקר כמקום משכנו של אל הגשם. סביב המקדש מתקבצים מאמינים, השרים מזמורים ומניחים מנחות בעת שבני הכפר ממשיכים בשגרת חייהם ומנפים את האורז שזה עתה נקצר. הליכה של כקילומטר אחד צפונה מובילה אל הכפר השכן קוקנה, אשר מכונה "כפר המכשפות". בנקודה גבוהה בחצי הדרך נמצא מקדש קריה ביניאק (Karya Binayak), אחד מארבעה מקדשים לכבודו של האל גנשה, הניצבים בארבע פינות העמק ושומרים עליו.

צבעים טבעיים
צ'נגו נריאן

הכביש העולה מבקטפור מסתעף לכיוון צפון-מערב ומוביל אל מקדש הניצב בתוך מתחם מבודד. צ'נגו נריאן (Changu Narayan) מסמל את הטבעיות שבה הנפאלים משלבים את ההינדואיזם עם הבודהיזם. המקדש העתיק, שכמה מהפסלים והמבנים המצויים בו מתוארכים למאה השמי-נית לספירה, הוא אחד האתרים המקודשים ביותר של האל ההינדי ויש-נו. סמוך לפגודה המרכזית יש מבני מנוחה העומדים לרשות עולי הרגל הרבים. אפשר לייחס את המנוחה והשלווה שחשים כאן לקדושת המקום או אולי לשקט ולאוויר ההרים המשכר המטהר את הריאות מהצפיפות, התנועה וזיהום האוויר השוררים למטה, בעמק.

